

Handläggare
Ann-Charlotte Hedström
0480-45 37 80

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2021-05-03

Ärendebeteckning
SN 2021/0086.01.06

Socialnämnden

Svar - Granskning av socialnämndens arbete med barn och ungas psykiska ohälsa och barn och unga som riskerar att fara illa

Förslag till beslut

Socialnämnden antar upprättat svar som sitt eget och överlämnar svaret med föreslagna åtgärder till kommunens revisorer.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Bakgrund

Revisorerna i Kalmar kommun har utifrån en bedömning av risk och väsentlighet beslutat att göra en fördjupad granskning av kommunens arbete med barn och ungdomars psykiska ohälsa och som riskerar att fara illa. Granskning har varit avgränsad till socialnämnden, utbildningsnämnden och Södermöre kommundelsnämnd.

Ann-Charlotte Hedström
Verksamhetschef

Cecilia Frid
Socialchef

Bilagor

Svar på granskningsrapport

Missiv granskning av ungas psykiska hälsa

Granskning av socialnämndens, Södermöre kommundelsnämnd och utbildningsnämndens arbete med barn och ungas psykiska ohälsa och barn och unga som riskerar att fara illa, Kalmar kommuns revisorer

2021-05-03

Kalmar kommuns revisorer

Svar på granskningsrapport -

Arbete med barn och ungas psykiska hälsa och barn och unga som riskerar att fara illa

Bakgrund

Revisorerna i Kalmar kommun har, utifrån en bedömning av risk och väsentlighet, beslutat att göra en fördjupad granskning av kommunens arbete med barn och ungdomars psykiska ohälsa och som riskerar att fara illa. Granskning har varit avgränsad till socialnämnden, utbildningsnämnden och Södermøre kommunaldelsnämnd.

I revisionsrapporten rekommenderas åtgärder kring tre av de områden som granskats:

1. Att dokumenterade riktlinjer och rutiner för samverkan mellan Södermøre kommunaldelsförvaltning och socialtjänsten arbetas fram. Alternativt att det tydliggörs att Södermøre kommunaldelsförvaltnings verksamhet omfattas av de överenskommelser som finns mellan utbildningsnämnden och socialtjänsten.
2. Att initiativ tas för utveckling av arenor för möten på organisationsnivå mellan socialtjänsten och regionens BUP och BOU.
3. Att initiativ tas till att samlat utvärdera effekterna av de förebyggande insatser och aktiviteter som genomförs. På så sätt kan bedömningar, prioriteringar och satsningar göras där störst effekt erhålls. Vi är medvetna om svårigheterna att bedöma och utvärdera det förebyggande arbetet men menar ändå att försök bör tas.

Åtgärder

Dokumenterade riktlinjer och rutiner för samverkan

Södermøre kommunaldelsförvaltnings verksamhet omfattas redan av de överenskommelser som finns mellan utbildningsnämnden och socialtjänsten. Då detta ej tydligt framkommer i överenskommelserna ska Utbildningsförvaltningen och Södermøre kommunaldelsförvaltning ansvara för att dokumenten revideras.

Utveckling av arenor för samverkan med Barn- och ungdomspsykiatri, BUP, och Barn- och ungdomshälsan

Följande arbeten pågår för att utveckla samverkan:

- Planering pågår för att påbörja en utveckling av samverkan mellan BUP och Socialtjänsten i Kalmar. Då BUP har 12 kommuner att förhålla sig till kommer Kommunförbundets och Regionens regionala utvecklingsledare att delta i utvecklingsarbetet. Kommunernas utvecklingsledare och Socialförvaltningens verksamhetschef kommer via länets IFO-chefsnätverk kunna sprida information och

kunskap om det arbete som Kalmar och BUP gör. På detta sätt kan det kommande samarbetet lättare kunna spridas vidare till övriga kommuner.

- Som nämns i rapporten ingår både BUP och Barn- och ungdomshälsan i utvecklingsarbetet Tidiga samordnade insatser. Kalmar utgör en pilotgrupp i det regionala arbetet, där målet för den pilotgruppen är att öka antalet SIP, få bättre kvalitet på SIP-mötena och att barnen görs mer delaktiga.

Utvärdera det förebyggande arbete

Socialnämnden har beslutat att ett förebyggande arbete är ett utvecklingsområde inom processen Trygga, säkra och stödja barn och ungas levnadsvillkor. Det innebär att följande två indikatorer mäts:

- Skäligen väntetider – tid från beslut till påbörjad insats
- Fler får stöd genom föräldrastödsgrupper – antalet föräldrar som får stöd via föräldraskapsstöd ska öka.

Följande punkter belyser ytterligare några former av utvärderingar som görs i socialförvaltningens förebyggande arbete:

- TSI – Tillsammans för barnen, är en modell som Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen provar på två skolor under 2021. Målet är att fler elever ska klara sin skolgång, och genom att stärka samarbetet mellan skola och socialtjänst ska möjligheterna öka för barn att få tidiga insatser. Detta utvecklingsarbete mäter dels berörda parter syn på samverkan, antalet elever som klarar skolan, resultaten från hälsosamtalen och skolnärvaron.
- Socialtjänsten och Utbildningsförvaltningens Mobila elevhälsoteam har tagit fram en ny modell för samverkan som kommer att införas under hösten 2021. Den innebär att alla elever/familjer som är aktuella erbjuds att socialtjänsten deltar vid återkoppling av kartläggning för att informeras om vilka insatser som kan erbjudas.
- Statistik kring Socialtjänstens förebyggande arbete i form av stödsamtal samlas in i verksamhetssystemet Journal Digital. Det är numera möjligt att där också samla in statistik på grundorsaken till att man får stöd som inte är biståndsbedömt. Detta kommer att ge ett bättre underlag för utvärdering.
- De föräldrar som deltar i föräldrastödsgrupper erbjuds alltid att svara på en enkät för att en utvärdering av både föräldrarnas nöjdhet och effekt av insatsen ska kunna göras.

Socialnämnden
Södermöre kommunaldelsnämnd
Utbildningsnämnden

För kännedom
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktiges presidium
Regionstyrelsen, Region Kalmar län
Revisorerna, Region Kalmar län

Granskning av arbetet med barn och ungas psykiska ohälsa

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en granskning av arbetet med barn och ungas psykiska ohälsa.

Vi beslutade vid vårt sammanträde den 28 januari 2021 att överlämna upprättad rapport till socialnämnden, Södermöre kommunaldelsnämnd och utbildningsnämnden. Rapporten överlämnas även för kännedom till kommunstyrelsen och kommunfullmäktiges presidium.

Av rapporten framgår gjorda iakttagelser och en revisionell bedömning.

Vi önskar få svar från socialnämnden, Södermöre kommunaldelsnämnd och utbildningsnämnden, senast den 31 maj 2021, med redogörelse av åtgärder utifrån de påpekanden och rekommendationer som framkommer i rapporten.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om revisionsrapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Granskning av socialnämndens, Södermöre kommun- nämnds och utbildningsnäm- dens arbete med barn och ungas psykiska ohälsa och barn och unga som riskerar att fara illa.

Kalmar kommuns revisorer

Januari 2021

Anders Törnqvist

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	2
1.1.	Revisionell bedömning	2
1.2.	Rekommendationer	4
2.	Inledning	5
2.1.	Bakgrund	5
2.2.	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.3.	Revisionskriterier	5
2.4.	Metod	6
3.	lakttagelser och bedömningar	7
3.1.	Finns fastställda riktlinjer och rutiner för hur samverkan ska ske?	7
3.1.1.	lakttagelser	7
3.1.2.	Bedömning	10
3.2.	Finns ändamålsenliga strukturer för samverkan mellan skola och socialtjänst, samt även med regionens aktörer?	10
3.2.1.	lakttagelser	10
3.2.2.	Bedömning	12
3.3.	Finns fungerande metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt? 12	
3.3.1.	lakttagelser	12
3.3.2.	Bedömning	15
3.4.	Genomförs utredningar med tillfredsställande kvalitet, tids- och innehållsmässigt?	15
3.4.1.	lakttagelser	15
3.4.2.	Bedömning	15
3.5.	Följs resultat av samverkan upp?	16
3.5.1.	lakttagelser	16
3.5.2.	Bedömning	16

1. Sammanfattning

1.1. Revisionell bedömning

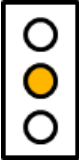
Granskningens syfte har varit att bedöma om socialnämnden, Södermöre kommunalnämnd och utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa och riskerar att fara illa.

Följande revisionsfrågor skulle besvaras av granskingen

- Finns fastställda riktlinjer och rutiner för hur samverkan ska ske?
- Finns ändamålsenliga strukturer för samverkan mellan skola och socialtjänst, samt även med regionens aktörer?
- Finns fungerande metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?
- Genomförs utredningar med tillfredsställande kvalitet, tids- och innehållsmässigt?
- Följs resultat av samverkan upp?

Utifrån iakttagelser och bedömningar av respektive revisionsfråga är vår sammanfattande bedömning och svar på revisionsfrågan att socialnämnden, Södermöre kommunalnämnd och utbildningsnämnden **delvis** säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa och riskerar att fara illa.

I nedanstående tabell redovisas den övergripande bedömningen för varje revisionsfråga. Hela den revisionella bedömningen framgår och motiveras under avsnitt 3.

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns fastställda riktlinjer och rutiner för hur samverkan ska ske? Vår bedömning är att riktlinjer och rutiner för hur samverkan ska fungera i delar finns på plats på såväl övergripande regionnivå som inom kommunen. Vi saknar dock dokumenterade riktlinjer och rutiner för Södermöre kommunalförvaltning. Vi bedömer även att kännedomen om och följsamheten till riktlinjer och rutiner i vissa avseenden kan förbättras. Detta gäller i synnerhet ett tydliggörande av syfte och roller för de lokala arbetsgrupper som är knutna till Läns gemensam ledning i samverkan.	Delvis uppfyllt

<p>Finns ändamålsenliga strukturer för samverkan mellan skola och socialtjänst, samt även med regionens aktörer?</p> <p>Vår bedömning är att det i huvudsak finns ändamålsenliga strukturer för samverkan mellan skola och socialtjänst, samt även med regionens aktörer. Bedömningen grundas på att det i stor utsträckning finns etablerade strukturer för möten mellan olika aktörer på såväl regional som kommunnivå. Vi kan dock konstatera att det fortfarande finns ett visst behov av och plats för utveckling av arenor för möten mellan olika aktörer, exempelvis mellan socialtjänsten och regionens barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och barn- och ungdomshälsan (BOU).</p>	<p>Delvis uppfyllt</p>
<p>Finns fungerande metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?</p> <p>Vår bedömning beträffande det förebyggande arbetet är att vi kan se exempel på bra insatser. Bedömningen grundas på att särskilda resurser och kompetenser finns avsatta inom både skolområdet och socialtjänsten samt att det på övergripande kommunnivå finns strukturer som i samverkan med externa aktörer stödjer det förebyggande arbetet. Då vi inte tagit del av någon uppföljning eller utvärdering av det förebyggande arbetet är vi dock osäkra på vilka effekter som uppnås.</p>	<p>Delvis uppfyllt</p>
<p>Genomförs utredningar med tillfredsställande kvalitet, tids- och innehållsmässigt?</p> <p>Vår bedömning är att utredningar genomförs med tillfredsställande kvalitet, tids- och innehållsmässigt.</p> <p>Bedömningen grundas på att utredningstiderna hålls inom den lagstadgade tiden, endast någon enstaka utredning behöver enligt uppgift förlängd utredningstid. Vidare beskrivs under intervjuerna att det finns ett system för kvalitetssäkring av besluten.</p>	<p>Uppfyllt</p>
<p>Följs resultat av samverkan upp?</p> <p>Vår bedömning är att resultat av samverkan följs upp.</p> <p>Bedömningen grundas på att det på regionnivå genom Läns gemensam lednings årliga plan finns en struktur för att följa och utvärdera hur samverkan fungerar mellan regionens olika aktörer.</p> <p>På verksamhets- och individnivå genomförs uppföljningar av olika aktiviteter som bedrivs i samverkan mellan olika aktörer i samband med de möten som hålls inom ramen för de strukturer som finns etablerade.</p>	<p>Uppfyllt</p>

1.2. Rekommendationer

För utveckling av samverkan när det gäller barn och unga med psykisk ohälsa rekommenderar vi socialnämnden, Södermöre kommunalnämnd och utbildningsnämnden att utifrån respektive ansvarsområde tillse

- Att dokumenterade riktlinjer och rutiner för samverkan mellan Södermöre kommunalförvaltning och socialtjänsten arbetas fram. Alternativt att det tydliggörs att Södermöre kommunalförvaltnings verksamhet omfattas av de överenskommelser som finns mellan utbildningsnämnden och socialtjänsten.
- Att initiativ tas för utveckling av arenor för möten på organisationsnivå mellan socialtjänsten och regionens BUP och BOU.
- Att initiativ tas till att samlat utvärdera effekterna av de förebyggande insatser och aktiviteter som genomförs. På så sätt kan bedömningar, prioriteringar och satsningar göras där störst effekt erhålls. Vi är medvetna om svårigheterna att bedöma och utvärdera det förebyggande arbetet men menar ändå att försök bör tas.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka enligt 6 § förvaltningslagen. När det gäller frågor som rör barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa finns även en särskild skyldighet att samverka. Detta regleras i lagstiftning för polis, förskola och skola (skollag), socialtjänst (socialtjänstlag) samt hälso- och sjukvård. Lag om samverkan gäller även enskilt bedriven sjukvård, förskola, skola och skolbarnomsorg. Det är av stor vikt att det i kommunen finns fungerande rutiner för anmälningsplikten, för utredning av barn som misstänks fara illa och tillgång till insatser för att möta barn, unga och familjer i behov av stöd.

Betydelsefullt är även att det finns ett välfungerande samarbete med externa aktörer såsom regionens verksamheter som arbetar med barn/ungdomar med psykisk ohälsa, som barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och barn- och ungdomshälsan (BOU).

Revisorerna i Kalmar kommun har utifrån en bedömning av risk och väsentlighet beslutat att göra en fördjupad granskning av kommunens arbete med barn och ungdomars psykiska ohälsa och som riskerar att fara illa.

2.2. Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet är att granska om socialnämnden, Södermöre kommunalnämnd och utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa och riskerar att fara illa.

Revisionsfrågor:

- Finns fastställda riktlinjer och rutiner för hur samverkan ska ske?
- Finns ändamålsenliga strukturer för samverkan mellan skola och socialtjänst, samt även med regionens aktörer?
- Finns fungerande metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?
- Genomförs utredningar med tillfredsställande kvalitet, tids- och innehållsmässigt?
- Följs resultat av samverkan upp?

Granskningen avgränsas till socialnämndens, utbildningsnämndens och Södermöre kommunalnämnds ansvar för området under år 2020.

2.3. Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgörs av nationella och lokala styrdokument.

2.4. Metod

Genomgång har gjorts av samverkansdokument, överenskommelser, verksamhetsplaner/måldokument, verksamhetsberättelser, handlingsplaner, anvisningar och liknande.

Intervjuer har genomförts med

- Företrädare för ledning, myndighetsfunktion och utförare inom socialtjänsten
- Förskolerektorer och grundskolerektorer från utbildningsförvaltningen och Södermöre kommunalförvaltning
- Representanter för elevhälsan på central och lokal nivå
- Representant på ledningsnivå från regionens barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

De intervjuade har fått lämna synpunkter på ett utkast av rapporten.

3. Iakttagelser och bedömningar

3.1. Finns fastställda riktlinjer och rutiner för hur samverkan ska ske?

3.1.1. Iakttagelser

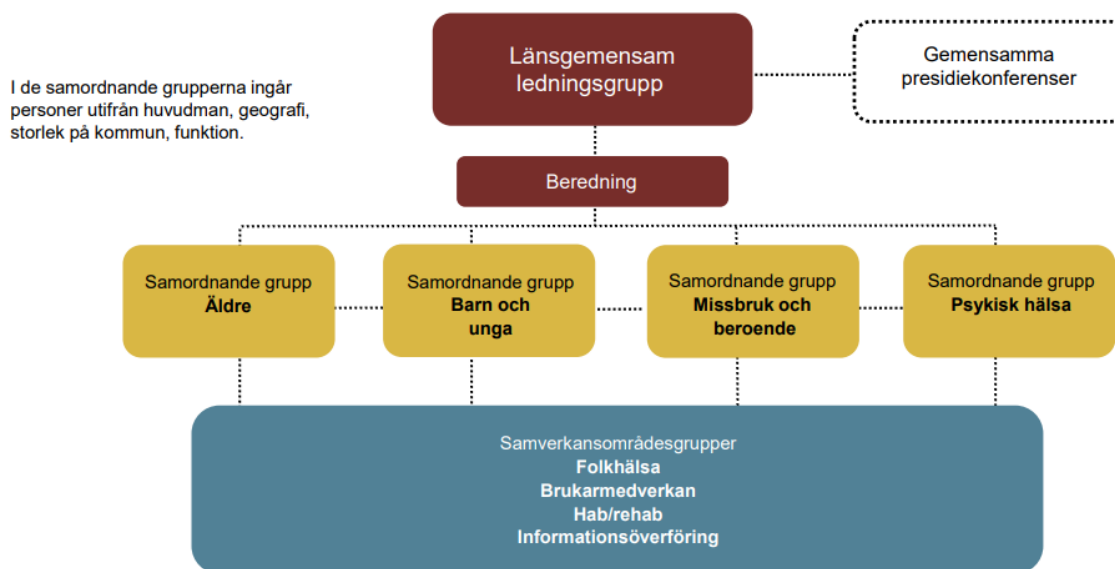
En rad olika dokument finns som reglerar hur samverkan ska ske mellan olika parter, både inom och mellan regionens och kommunens aktörer.

Riktlinjer för samverkan mellan region - kommun

I Kalmar län finns en struktur och modell för samverkan, gemensam ledning och styrning, "Länsgemensam ledning i samverkan inom socialtjänst, angränsande område hälso- och sjukvård och skolan". Detta är ett organ med en länsgemensam ledningsgrupp som består av social- och omsorgschefer, skolchefer, representanter från regionens ledningsstab samt regionens förvaltningschefer inom hälso- och sjukvård, primärvård och psykiatri. Gruppen leder det arbete som sker i samverkan mellan socialtjänst och regionen.

Målet är att modellen för samverkan långsiktigt ska försörja regionen med ett praktiskt verksamhetsstöd och stimulera till goda insatser som kan ge förbättringar för patienter och brukare samt att utveckla arbetssätt.

Organisationen ser ut enligt nedan.

I Länsgemensam lednings regionala styrdokument för åren 2021-2022 framgår att från och med år 2021 har de samordnande grupperna "Psykisk hälsa" och "Missbruk och beroende" slagits samman till en samordnad grupp "Psykisk hälsa". Syftet med detta är att åstadkomma ett mer resurssparande och effektivt arbetssätt då många personer med missbruk och beroende har en samsjuklighet och psykisk ohälsa.

I dokumentet finns övergripande beskrivningar och målsättningar vilken inriktning samverkan ska ha de närmaste 5-6 åren. För området *"Barn och unga"* är målgruppen barn, unga och föräldrar i Kalmar län och målet är *"En tidig, nära och sömlös vård ska erbjudas till familjer och barn som har behov av samhällets stöd och där det individuella behovet styr utformandet av insatsen. De övergripande målen konkretiseras i en separat handlingsplan med aktiviteter för att nå målen."*

Avseende området *"Psykisk hälsa"* är målgruppen personer oavsett ålder, barn, unga och vuxna som har eller som riskerar att drabbas av psykisk ohälsa och/eller missbruk samt behöver insatser från kommun och region. Målet uttrycks som *"Personer med psykisk ohälsa och/eller missbruk ska erbjudas lättillgänglig, evidensbaserad och samordnad vård samt stödinsatser. Detta ska ske i nära samverkan och utifrån individens behov. De övergripande målen konkretiseras i en separat handlingsplan med aktiviteter för att nå målen."*

Varje samordnande grupp ska ha en handlingsplan som beskriver aktiviteter för de kommande åren. En handlingsplan för samverkan mellan kommunerna i Kalmar län och Region Kalmar län gällande området *Psykisk hälsa* finns upprättad och har antagits av Läns-gemensam ledning i mars 2020. Av handlingsplanen framgår mål och indikatorer för att följa och bedöma måluppfyllelsen samt de aktiviteter som ska genomföras för att nå målen.

I handlingsplanen för *Barn och unga* som omfattar åren 2019-2020 konstateras att målgruppen för aktiviteterna i handlingsplanen är barn och unga i Kalmar län men att det kan röra sig om lite olika åldersgränser och åldersindelningar. Inom vissa verksamheter är det artonårsgräns, Ungdomsmottagningen tar emot unga upp till 25 år, och handlingsplanen för missbruk och beroende sträcker sig till 29 år. Mål, indikatorer och aktiviteter finns för bland annat missbruk och beroende, tidiga samordnade insatser (TSI), föräldraskapsstöd, ungdomsmottagningar, informationskanaler, plan för fysisk aktivitet, habilitering/rehabilitering och barnrättsarbete.

En överenskommelse finns avseende *samverkan mellan region Kalmar län och kommunerna i länet inom området barn och ungas hälsa*. Till överenskommelsen har *praktiska anvisningar* utformats. Av överenskommelsen framgår att syftet med överenskommelsen och de praktiska anvisningarna är att förtydliga mål, uppdrag och ansvarsfördelning mellan berörda verksamheter så att de som behöver flera insatser inte faller mellan de olika ansvarsområdena. Det övergripande målet med överenskommelsen är att målgruppen barn och unga t o m 17 år som har behov av insatser från flera verksamheter får dessa behov tillgodosedda. Av dokumentet framgår också vilka samverkansformer som finns på regional, lokal och individuell nivå. De tillhörande praktiska anvisningarna omfattar ansvarsfördelning och rutiner när det gäller samordnad individuell plan (SIP), remisser/ansökan, utredningar/bedömningar konsultation, diagnoser, beslut och insatser, intyg, remissvar/återgivning/återkoppling, avvikelser, samverkan då barn behöver bo utanför hemmet. I dokumentet finns även en beskrivning av respektive aktörers uppdrag.

Mellan *Habiliteringen södra Kalmar län och Central elevhälsa Kalmar kommun* finns en överenskommelse (daterad januari/februari 2019) gällande psykologer, logoped och

specialpedagoger. I överenskommelsen klargörs uppdrag och ansvarsfördelning för de olika aktörerna/kompetenserna samt struktur och former för samverkansmöten.

Riktlinjer för samverkan inom regionen

Barn- och ungdomshälsan (BOU) och Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) har träffat en överenskommelse angående ansvarsfördelningen mellan parterna. Syftet är att barn och unga som söker vård, direkt ska hamna på rätt vårdnivå. I överenskommelsen framgår respektive parts ansvar vid symptom/besvär inom olika problemområden. Generellt gäller att patienter med lätt/medelsvår psykisk ohälsa ska påbörja sin bedömning/behandling inom primärvården (BOU). Svårare tillstånd såsom suicidförsök, misstanke om psykos, mani eller förlamande tvång ska hänvisas direkt till BUP. I överenskommelsen konstateras att medelsvåra tillstånd ligger i gränslandet för båda verksamheterna och en riktlinje för hänvisning av dessa patienter finns formulerad. Om ingen förbättring sker efter insatser eller förvärrade symptom uppstår inom BOU ska BUP konsulteras eller remiss göras.

Riktlinjer för samverkan inom kommunen

För samverkan mellan utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen finns en stödprocess dokumenterad vid misstanke om att barn far illa (fastställd 2019-10-14). Syftet är att stödprocessen ska säkerställa ett rättssäkert hanterande vid misstanke om att barn/elever far illa, blir utsatta för sexuella övergrepp och/eller misshandel av psykisk eller fysisk art eller använder alkohol eller andra droger. I stödprocessen klargörs skyldigheten som åligger anställda i verksamheter som berör barn och unga att anmäla till socialnämnden om de får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. I dokumentet finns en länk för att digitalt göra anmälan. Det klargörs även att rektor har ansvar för att årligen informera berörd personal om anmälningskyldigheten och att socialförvaltningens mottagningsenhet ansvarar för att erbjuda informationstillfällen till utbildningsförvaltningen om arbete med barn som far illa. Informationen ska erbjudas med femårsintervall. Av stödprocessen framgår vidare praktiska anvisningar över vilka överväganden och aktiviteter som behöver vidtas i samband med anmälan, detta är även visualiserat i form av ett flödesschema.

Motsvarande stödprocess finns även för elevers närvaro i skolan. Chefen för centrala elevhälsan ansvarar för att stödprocessen årligen revideras i samverkan med socialförvaltningen.

Synpunkter från intervjuerna

När det gäller den samverkan som bedrivs inom ramen för Läns-gemensam ledning i samverkan så framkommer under intervjuerna att syfte och roller upplevs vara oklara för de lokala arbetsgrupper som är knutna till detta.

Överenskommelsen mellan elevhälsan och habiliteringen uppfattas vara tydlig och välfungerande.

Stödprocessen vid misstanke om att barn far illa uppfattas vara välfungerande och ett bra verktyg för ett rättssäkert hanterande av orosanmälningar.

3.1.2. Bedömning

Vår bedömning är att riktlinjer och rutiner för hur samverkan ska fungera i delar finns på plats på såväl övergripande regionnivå som inom kommunen. Vi saknar dock dokumenterade riktlinjer och rutiner för Södermöre kommundelsförvaltning.

Vi bedömer även att kännedomen om och följsamheten till riktlinjer och rutiner i vissa avseenden kan förbättras. Detta gäller i synnerhet ett tydliggörande av syfte och roller för de lokala arbetsgrupper som är knutna till Läns gemensam ledning i samverkan.

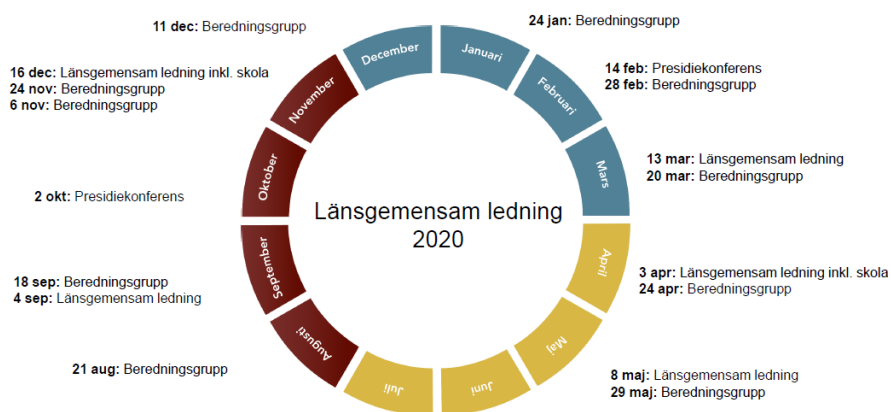
3.2. Finns ändamålsenliga strukturer för samverkan mellan skola och socialtjänst, samt även med regionens aktörer?

3.2.1. Iakttagelser

Samverkanstrukturer inom regionen och med kommunens aktörer

På övergripande nivå bygger samverkan inom ramen för *Läns gemensam ledning i samverkan* på ett antal årligt återkommande forum. Varje år hålls två presidiekonferenser med presidiet i Region Kalmar län, berörda politiker inom Region Kalmar län, presidiet i Kommunförbundet Kalmar län, samtliga omsorgs- och socialnämndspresidier och skolpresidier i länets 12 kommuner. Från år 2021 deltar även presidiet i Kalmarsunds gymnasieförbund. Konferenserna ska fokusera på innehåll och resultat av arbetet samt fastställa inriktning och mål för nästkommande samarbetsperiod.

Läns gemensam ledning i samverkan består av socialchefer, vård och omsorgschefer från länets tolv kommuner samt sju förvaltningschefer och stabschefer från Region Kalmar län samt två brukarrepresentanter. Länets skolchefer deltar i möten i de frågor som rör skolans ansvar. Samordnande grupper¹ finns inom äldre, barn och unga, psykisk hälsa och missbruk. Grupperna består av representanter från kommuner (3), regionen (3), folkhälsa (1), brukarmedverkan (1), habilitering/rehabilitering (1). Utvecklingsledare leder och samordnar arbetet i grupperna. Arbetet struktureras efter ett årshjul, se bild nedan.

¹ Från år 2021 finns grupperna Barn och unga, Psykisk hälsa samt Äldre.

Enligt *Överenskommelsen om samverkan mellan Regionen och kommunerna i Kalmar län gällande barn och ungas hälsa* sker samverkan på tre nivåer; länsövergripande regional nivå, lokal nivå och individuell nivå. Styrgrupp för samverkan på *regional nivå* är Läns gemensam ledning i samverkan eller i vissa fall beredningsgruppen (se skiss på s 6). Den samordnande gruppen för Barn och unga är en kanal mellan den regionala och lokala nivån. På *lokal nivå* finns arbetsgrupper inom tre områden i länet. Norra delen består av Västervik, Vimmerby och Hultsfred. Mellan av Oskarshamn, Högsby och Mönsterås. Södra delen av Kalmar, Nybro, Emmaboda, Torsås, Borgholm och Mörbylånga. Grupperna består av representanter på enhets- och verksamhetschefsnivå från respektive verksamhet. Grupperna träffas regelbundet och diskuterar frågor kring respektive uppdrag och samverkansformer och informerar varandra om eventuella organisations- eller verksamhetsförändringar. På *individuell nivå* handlar det om samverkan mellan personal inom de olika verksamheterna kring ett enskilt barn/ungdom, exempelvis genom att upprätta en SIP (samordnad individuell plan²).

Under intervjuerna uppges att den centrala elevhälsan i kommunen träffar socialtjänsten två gånger per termin och BUP två gånger per termin. Syftet med mötena är att informera och skapa förståelse för varandras uppdrag och verksamhet.

Den centrala elevhälsans chef och chefen för habiliteringen träffas en gång per termin. Kontakter förekommer också mellan habiliteringen och förskoleområdet i individärenden, i dessa fall har samtycke erhållits från vårdnadshavare att lyfta sekretessen.

Enligt uppgift från intervjuerna genomförs en gång per år, genom den samordnande skol-sköterskan, träffar mellan representanter för elevhälsans skolsköterskor och representanter för BUP. Motsvarande möten har funnits för kuratorerna men har upphört. Kontakterna mellan elevhälsans kuratorer och BUP beskrivs med ord som "frustrerande" och att barn/elever skickas fram och tillbaka mellan elevhälsan och BUP beroende på oklara förväntningar på varandras roller och uppdrag. En dialog upplevs behöva komma till stånd om att ta ett gemensamt ansvar för elevernas/barnens behov. Förståelsen för detta uppfattas finnas på ledningsnivå inom BUP men behöver vidareförmedlas ut i organisationen.

Mellan socialtjänsten och BUP förekommer inga möten på organisationsnivå, den kontakt som finns rör enskilda individärenden där bra samarbetsformer uppges ha börjat uppstå. Mellan socialtjänsten och BOU förekommer inga möten.

Representanter för socialtjänsten, BUP och BOU deltar dock i projektet Tidiga samordnade insatser (TSI)³.

Samverkansstrukturer inom kommunen

Inom kommunen finns som tidigare berörts en dokumenterad rutin för samverkan mellan socialtjänsten och utbildningsförvaltningen när de gäller orosanmälningar. Enligt intervju-

² Barn och unga med behov av insatser från skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst eller annan verksamhet och som har behov av samordning ska erbjudas en SIP.

³ Socialstyrelsen och Skolverkets nätverk för TSI (Tidiga Samordnade Insatser)

erna uppges denna rutin vara välfungerande och möjligheten till att digitalt göra anmälan underlättar förfarandet. Socialtjänsten genomför även informationsinsatser till utbildningsförvaltningen angående skyldigheten att göra en orosanmälan om det finns misstanke om att ett barn far illa. I samband med det informeras även om det praktiska handhavandet vid anmälan.

Från intervjuerna framgår också att socialtjänsten och grundskolerektorer träffas regelbundet två gånger per termin eller vid behov. Under intervju beskrivs också att avstämningar görs veckovis på skolenhetsnivå mellan skola och socialtjänst angående det aktuella läget på skolan. Från skolans sida uttrycks även att återkopplingen från socialtjänsten när det gäller status på gjorda orosanmälningar ofta endast består i om utredning startats eller ej. Här finns från skolans sida ett önskemål om ytterligare information som dock med hänvisning till sekretesskäl inte lämnas.

Inom *förskoleområdet* uppges under intervjuerna att regelbundna möten förekommer mellan förskolerektorer och kommunens centrala elevhälsa. Kontakter förekommer även med socialtjänsten i samband med orosanmälningar.

Inom kommunen finns även så kallade områdesgrupper inrättade där representanter för skolan, socialtjänsten, fritidsverksamheten och polisen samverkar kring nuläget inom ett geografiskt område. Syftet är att informera varandra om läget utifrån respektive aktörs kännedom om särskilda riskgrupper och individer samt att identifiera och förebygga att problem uppstår. Områdesgrupperna träffas två gånger per termin och uppfattas enligt intervjuerna fungera som ett bra forum.

3.2.2. Bedömning

Vår bedömning är att det i huvudsak finns ändamålsenliga strukturer för samverkan mellan skola och socialtjänst, samt även med regionens aktörer.

Bedömningen grundas på att det i stor utsträckning finns etablerade strukturer för möten mellan olika aktörer på såväl regional som kommunnivå. Vi kan dock konstatera att det fortfarande finns ett visst behov av och plats för utveckling av arenor för möten mellan olika aktörer, exempelvis mellan socialtjänsten och regionens BUP och BOU.

3.3. Finns fungerande metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?

3.3.1. Iakttagelser

Inom den centrala elevhälsan i kommunen finns ett team specialpedagoger med särskilt uppdrag (MSU) som består av kompetenser och resurser som kan användas av hela skolverksamheten när behov uppstår utifrån den problematik som finns. Gruppen består av specialpedagoger som arbetar i ett 1-16-årsperspektiv och vägleder genom pedagogisk handledning och konsultation enskilda pedagoger och arbetslag i förskola och skola. I gruppen finns fördjupad kompetens inom områdena språk- och kommunikation, grav språkstörning, svenska som andraspråk, flerspråkighet, intellektuell funktionsnedsättning, autismspektrumtillstånd, assisterande teknik, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, läs- och skrivsvårigheter, alternativ kommunikation, matematik, syn och hörsel. En ansökan om stöd lämnas till teamet, genomgång av ansökningar görs en gång per vecka. En-

ligt intervjuerna är det en stor efterfrågan på gruppens tjänster vilket innebär att prioriteringar tvingas att göras, där de med störst behov har förtur. Samtliga ansökningar får dock stöd, men prioriteringar kan göras gällande när insatsen förläggs. Enligt elevhälsans årsrapport för år 2019 så arbetade gruppen med sammanlagt 178 ärenden via uppdrag från rektorerna.

Utöver MSU-teamet finns inom den centrala elevhälsan ett mobilt elevhälsoteam bestående av fyra kompetenser; skolpsykolog, speciallärare, kurator och fritidsledare. Samtliga på halvtid. Gruppens uppdrag är att utifrån ansökan från rektor stötta den lokala elevhälsan och arbetet består av relationsbyggande åtgärder. Antalet ärenden har enligt elevhälsans årsrapport för år 2019 ökat under år 2019 och teamet har arbetat med drygt 40 ärenden. Övervägande delen gäller elever som har problematisk skolfrånvaro. De ärenden som inte handlar om frånvaro gäller familjehemsplacerade elever eller organisationsstöd.

När det gäller problem med bristande närvaro i skolan som kan resultera i så kallade "hemmasittare" utgör närvarosystemet enligt intervjuerna ett bra stöd för tidig upptäckt av frånvaroproblematik. Central elevhälsa har även fem skolpsykologer som främst arbetar förebyggande och främjande med handledning och utbildning. Psykologerna utreder även intellektuell funktionsnedsättning i vissa fall. Ansökning om stöd från skolpsykologer sker på samma sätt som till MSU pedagoger och Mobila elevhälsoteamet. En riktlinje finns om att frånvaro på mer än femton procent per månad ska uppmärksammas och anmälan om oanmäld frånvaro ska göras. För att komma tillrätta med problemet sätts olika åtgärder in, såsom kontakter med skolsköterska och/eller att mobila teamet (se ovan) kopplas in. Problemet med bristande närvaro har enligt intervjuade tydligt krupit ner i åldrarna. Det uttrycks även att frånvaron generellt har ökat under nuvarande pandemi.

Varje år genomförs hälsosamtal i årskurs fyra och sju för att få en övergripande bild över hur eleverna mår. I samband med samtalen fyller eleverna i en enkät där frågor bland annat ställs om man känner sig ledsen eller nedstämd, om man har någon vuxen att prata med och om man känner sig stressad i skolan. Resultaten från enkäten sammanställs per skola och respektive skola analyserar och arbetar med åtgärder utifrån detta. I tabellen nedan visas de genomsnittliga resultaten från mätningen år 2019 i relation till mätningen år 2018. Målen för år 2020 återges också⁴.

	2018	2019	Mål 2020
Andel elever i åk 7 som känner sig nedstämd eller ledsen (%)	9,5	12,6	10,0
Andel elever i åk 4 som känner sig nedstämd eller ledsen (%)	5,3	6,0	5,4
Andel elever i åk 7 som har någon vuxen att prata med om de känner sig nedstämda och ledsna (%)	98,1	97,7	97,9
Andel elever i åk 4 som har någon vuxen att prata med om de känner sig nedstämda och ledsna (%)	97,3	98,1	98,3
Åk 7 Index. Känner du dig stressad i skolan (1 mycket stress, 10 lite stress)	6,8	7,1	7,3
Åk 4 Index. Känner du dig stressad i skolan (1 mycket stress, 10 lite stress)	8,5	8,4	8,6

⁴ Uppgifterna hämtade från utbildningsnämndens tertiärrapport april 2020 samt sammanställning av resultat från hälsosamtal åren 2016-2019.

Andelen elever som ofta eller varje dag känner sig nedstämda och ledsna har mellan mätningarna 2018 och 2019 ökat i årskurs sju från 9,5 procent till 12,6 procent och i årskurs fyra från 5,3 procent till 6,0 procent. Resultaten visar vidare att de allra flesta har någon vuxen att prata med om de känner sig nedstämda och ledsna samt att indexet avseende om man känner sig stressad i skolan är relativt oförändrat mellan mätillfällena och uppgår till 7,1 i årskurs sju och 8,4 i årskurs fyra, där siffran 1 står för mycket stress och 10 för lite stress.

En närmare analys av mätningen från år 2019 visar att spridningen mellan skolorna är stor. Andelen elever som ofta eller varje dag känner sig nedstämda och ledsna varierar i årskurs fyra mellan noll och 19,6 procent och i årskurs sju mellan 5,5 procent och 19,4 procent. De skolor som uppvisar sämre resultat än övriga skolor erbjuds stöd från den centrala elevhälsan i det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa.

Som ett inslag i det förebyggande arbetet fick under år 2019 två personer från den centrala elevhälsan utbildning i det suicidpreventiva programmet Youth Aware of Mental health (YAM). YAM är ett program för skolelever som främjar diskussion och utvecklar färdigheter för att möta livets svårigheter och öka kunskap om psykisk hälsa. Programmet har visat sig vara effektivt i en studie bland drygt 11000 skolelever i tio EU-länder. Eleverna får information om psykiskt hälsofrämjande livsstilar och hur man kan hjälpa sig själv och sina kompisar. Målgruppen för programmet är skolelever i åldern 14-16 år. En skola har varit pilot under år 2020.

Inom förskolan finns tillgång till specialpedagogisk kompetens som kan användas för observation och pedagogiska kartläggningar för att tidigt upptäcka tecken på eventuell problematik. Om utredning behövs så kan psykolog från regionens habilitering kopplas in, då handlar det oftast om misstanke om neuropsykiatrisk problematik. Enligt intervjuerna finns en stor medvetenhet hos personalen om vikten av tidig upptäckt.

Socialtjänstens förebyggandeteam, som består av fyra personer, arbetar med förebyggande insatser för barn, ungdomar och deras familjer. De arbetar med socialt förändringsarbete genom råd och stöd till barn/ungdomar och föräldrar och arbetar kvällar och nätter i de flesta ungdomsmiljöer. De samarbetar med till exempel skola, fritidsgård och polis.

Ytterligare en verksamhet som nämns i intervjuerna som en viktig aktör i det förebyggande arbetet är familjecentralerna. Familjecentralerna är mötesplatser för barnfamiljer där socialtjänsten och barn- och ungdomsförvaltningens öppna förskola samverkar med Region Kalmars mödra- och barnhälsovård. På familjecentralen kan man få hjälp och stöd i föräldraskap och samtidigt knyta kontakter med andra föräldrar. Målgruppen är besökare till familjecentralen, blivande föräldrar aktuella på Mödrahälsovården, eller förälder med barn upp till 6 år aktuella på Barnhälsovården. Målsättningen är att bedriva en förebyggande, hälsofrämjande, rådgivande och allmänt erbjudande social service samt samarbeta med övriga verksamheter och yrkesgrupper. I kommunen finns fem familjecentraler.

3.3.2. Bedömning

Vår bedömning beträffande det förebyggande arbetet är att vi kan se exempel på bra insatser.

Bedömningen grundas på att särskilda resurser och kompetenser finns avsatta inom både skolområdet och socialtjänsten samt att det på övergripande kommunnivå finns strukturer som i samverkan med externa aktörer stödjer det förebyggande arbetet.

Då vi inte tagit del av någon uppföljning eller utvärdering av det förebyggande arbetet är vi dock osäkra på vilka effekter som uppnås.

3.4. Genomförs utredningar med tillfredsställande kvalitet, tids- och innehållsmässigt?

3.4.1. Iakttagelser

Under första halvåret 2020 inkom enligt uppgift 1200 anmälningar, att jämföra med 1002 anmälningar första halvåret 2019. Den nya anmälningstjänsten via nätet, för allmänhet och andra myndigheter, har enligt intervjuade fungerat väl. Antalet inkomna ärenden via e-tjänsten ökar.

Inkomna ärenden fördelas dagligen och en skyddsbedömning sker omgående. En förhandsbedömning görs inför beslut om utredning ska inledas eller ej. Beslutet ska fattas inom fjorton dagar, vilket enligt intervjuerna klaras. Om utredning inleds lämnas ärendet vidare till utredningsenhet. Regelbundna genomgångar av ärenden sker mellan ledning och personal för att säkerställa en rättssäker hantering och bedömning. Enligt intervjuerna klaras den enligt lagstiftningen maximala utredningstiden på fyra månader (120 dagar). Handläggarna uppges vara noggranna med detta. Någon enstaka utredning kan behöva förlängd utredningstid. Uppgifter hämtade från socialtjänstens verksamhetssystem avseende utredningar som avslutats första halvåret 2019 respektive 2020 visar följande

	2019	2020
Medeltal (dagar)	105	102
Median (dagar)	113	106

Tabellen visar att i genomsnitt avslutas en utredning efter drygt 100 dagar.

3.4.2. Bedömning

Vår bedömning är att utredningar genomförs med tillfredsställande kvalitet, tids- och innehållsmässigt.

Bedömningen grundas på att utredningstiderna hålls inom den lagstadgade tiden, endast någon enstaka utredning behöver enligt uppgift förlängd utredningstid. Vidare beskrivs under intervjuerna att det finns ett system för kvalitetssäkring av besluten.

3.5. Följs resultat av samverkan upp?

3.5.1. Iakttagelser

På *regional* nivå följs arbetet i Läns gemensam ledning i samverkan övergripande upp under de årliga presidiekonferenserna. I Läns gemensam lednings uppdrag ligger även att följa upp och utvärdera arbetet i de samordnande grupper och samverkansområdesgrupper som inrättats. Av protokollen från presidiekonferenserna framgår att diskussioner förs om hur verksamheten inom Läns gemensam ledning fungerat och vilka utvecklingsområden som finns.

I Överenskommelsen gällande barns och ungas hälsa framgår att den samordnande gruppen Barn och unga ansvarar för årlig uppföljning.

I de dokumenterade stödprocesserna avseende samverkan mellan socialtjänsten och skolan inom *kommunen* vid misstanke om att barn far illa samt uppföljning av elevers närvaro i skolan, framgår beträffande uppföljning att stödprocesserna ska revideras årligen. Detta ska göras i samverkan mellan representanter för utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen.

På individnivå görs löpande uppföljning av åtgärder vidtagna av flera aktörer i samband med SIP-möten och av åtgärder inom elevvården.

3.5.2. Bedömning

Vår bedömning är att resultat av samverkan följs upp.

Bedömningen grundas på att det på regionnivå genom Läns gemensam lednings årliga plan finns en struktur för att följa och utvärdera hur samverkan fungerar mellan regionens olika aktörer.

På verksamhets- och individnivå genomförs uppföljningar av olika aktiviteter som bedrivs i samverkan mellan olika aktörer i samband med de möten som hålls inom ramen för de strukturer som finns etablerade.

2021-01-28

Jörn Wahlroth

Anders Törnqvist

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2020-06-08. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.